

Danmark og den næste krig

Af Robert Petersen – Ph.d.-studerende og historiker RUC. Publiceret som kronik i Berlingske Tidende den 30. januar 2008.

Danmark har siden 1990 ført en aktivistisk udenrigspolitik, hvor forsvaret har spillet en central rolle. Vi har været militært aktive på Balkan, i Mellemøsten og er i dag en krigsførende magt i Afghanistan. Spørgsmålet er, om ikke forudsætningerne for denne politik er ved at ændre sig i takt med, at Rusland er ved at genvinde sin militære magt og klimaforandringerne gør Norden til et spændingsfelt.

Hvis man vil forstå, hvorfor vi i dag slås i Afghanistan, er det nødvendigt at gå tilbage til 1990. Det er velkendt, at Danmark i september 1990 sendte en korvet til Mellemøsten for at håndhæve sanktionerne mod Irak efter besættelsen af Kuwait. Mindre kendt er det, at samme måned, som korvetten sejlede af sted til Den Persiske Golf, skrev de to militære fagforeninger HKKF (Hærens Konstabel- og Korporalforening) og CS (Centralforeningen for Stampersonel) et debatoplæg på 104 sider med titlen »Et forsvar der er brug for«, hvor de slog til lyd for, at Danmark burde oprette en international brigade for at imødegå problemerne i og truslerne fra den 3. verden. Trods en vis politisk og militær modstand (forsvaret bryder sig generelt ikke om at få at vide af udefrakommende, hvordan de skal indrette sig) blev ideen vedtaget med forsvarsforliget i 1992, og to år senere blev den Danske Internationale Brigade (DIB) oprettet. Det var en vigtig forudsætning for den aktivistiske udenrigspolitik. Med forsvarsforliget i 2004 blev resterne af det gamle territorialforsvar nedlagt, DIBen skrottet og hele forsvaret orienteret imod internationale operationer.

Det er spændende i dag at læse debatoplægget af CS og HKKF. Det beskrev en verden truet af økonomiske, sociale, politiske, miljømæssige og militære problemer i den 3. verden, der påkaldte sig et svar fra den rige verden i nord. Specielt spredningen af masseødelæggelsesvåben og dertil hørende fremføringsmidler som missiler truede verdensfreden, som den dengang aktuelle Golfkrise illustrerede. Svaret på disse problemer skulle fra dansk side være en militær styrke på 3.000 soldater, der både skulle kunne slås og hjælpe med at genopbygge, yde humanitær hjælp og forsvare menneskerettigheder. Langt hen ad vejen er det et verdenssyn, som er gældende for forsvarets opgaveforståelse i dag, hvor forsvaret reelt fungerer som en slags bevæbnet nødhjælpsorganisation. Ligeledes afviste rapporten fra CS og HKKF, at der længere skulle være en trussel i det danske nærområde efter Berlin-murens fald. Det tog et stykke tid, før det blev alment accepteret, men med omlægningen til et internationalt forsvar i 2004 må den opfattelse for alvor siges at have slået igennem selv langt inde i forsvaret.

Spørgsmålet er i dag, hvorvidt den sidste forudsætning længere kan siges at holde, for verden er igen ved at ændre sig. Tilbage i 1990 var Sovjetunionen en døende supermagt, og Warszawa-pagten var under opløsning. Op gennem 90'erne og selv et stykke ind i det 21. århundrede var russisk militærmagt noget, som allerhøjest kunne volde tjetjenske rebeller problemer. USA var den eneste supermagt, og NATO kunne derfor uden problemer optage de østeuropæiske lande i alliancen og bombe Jugoslavien i 1999, uden at russerne kunne gøre andet end at protestere. I dag er Ruslands magt – styrket af en massiv strøm af olieindtægter – igen på vej op, mens USA er fanget i en tilsyneladende endeløs krig mod terror og en truende recession. Selvom udgangspunktet stadig er svagt, har russerne flere gange i 2007 vist, at de igen er villige til at spille med de militære muskler

for at intimidere Vesten. Eksempelvis ved flere gange at sende bombefly mod NATO-landene, herunder Danmark. Det er således tydeligt, at der råder en dyb desillusion over Vesten i Rusland, og at revanchistiske kræfter i det russiske militær igen vil prøve kræfter med Vesten. At kalde reaktionerne på de russiske provokationer for svage ville være en vild overdrivelse, for hverken den danske forsvars- eller udenrigsminister eller nogen af deres kollegaer i NATO har fundet det umagen værd at kritisere den russiske fremturen. Også selvom de flere gange har tvunget danske kampfly på vingerne for at hævde vores suverænitet.

Her optræder et interessant paradoks: Mens forsvaret sender alle sine bedste ressourcer og soldater ud for at kæmpe i fjerne dele af verden, møder genrejsningen af den russiske militærmagt ingen bekymring. Selv sprogofficersuddannelsen i russisk er blevet nedlagt. Pirater ud for Somalia er åbenbart en værre trussel end russiske bombefly få minutter fra dansk luftrum. Der kan være mange grunde til de fraværende danske og vestlige reaktioner, såsom et ønske om at håndtere den nye russiske udenrigspolitik med stille diplomati. Eller måske et ønske om ikke at forværre spændingerne med Kreml. Det ville i så fald være en klog politik. Det ændrer imidlertid ikke ved, at mens vi fortsætter krigsindsatsen i Afghanistan, ændrer trusselsbilledet i vores nærområde sig igen gradvis til ugunst for os. Danmark er stadig ubekymret, men Sverige og Norge har allerede taget konsekvensen af det og skabt et indbyrdes militært samarbejde, og i begge lande er der en betydelig bekymring for, hvad Rusland vil foretage sig.

Det skal hertil siges, at debatoplægget fra CS og HKKF fra 1990 stadig er relevant læsning anno 2008. Analysen af den 3. verdens problemer og hvad det betyder for Vestens sikkerhed er nærmest uangribelig. På godt og ondt vil løsningen af Nord-Syd-konflikten være det centrale dilemma for verden i det 21. århundrede. Men dels fortjener det en reel diskussion, hvor meget nytte vi har haft af at intervenere militært i lande som Irak og Afghanistan. Som det er nu tegner tingene i Irak til i bedste fald at blive en blodig sejr og Afghanistan til at blive et klart nederlag. Nye krige truer desuden Iran og Pakistan. Dels kan den nuværende forsvarspolitik ikke både håndtere en fornyet trussel i det danske nærområde og samtidig fortsætte med interventionerne i den 3. verden. At ignorere de langsigtede konsekvenser af den nye russiske kurs ville være unsvarligt, også selvom den russiske militære kapacitet stadig er meget svag. Alt tegner jo til, at vi må blive i Afghanistan i mindst et årti til eller mere, hvis vi vil vinde.

Mere overordnet handler det også om, at Norden fra at være en strategisk baggård igen er ved at få en stor militær betydning som under Den Kolde Krig i takt med, at polarisen smelter. Det er på mange måder et onde, men det betyder også, at nye områder i Polarområdet kan bruges til at lede efter og senere udvide naturressourcer som olie. Selv hvis drømmen om et olieeventyr i f.eks. Grønland forbliver blot et eventyr, så vil smeltningen af isen betyde, at Nordpolen fremover kan bruges som genvej for skibssejladser til og fra Asien. Canada opruster af samme grund maritimt i Nordatlanten og har allerede haft en diplomatisk strid med Danmark om Hans Ø ved Grønland. Rusland sendte i sommer en ubåd ned på havbunden under Nordpolen for at plante et flag og gjorde derved territorialt krav på store dele af undergrunden, som potentielt rummer store oliereserver. Måske en fjerdedel af verdens sidste olie i verden.

Danmark er i kraft af vores bånd til Grønland stadig en militærmagt i polarområderne, og selv hvis disse bånd skulle blive svækket i de kommende år på grund af større grønlandsk selvstændighed, ville vi stadig være en del af Norden. Vi kan hverken løbe fra vores geografi eller vores tætte placering til Rusland. Alt dette rejser igen behovet for en ny dansk forsvarspolitik, som både tager hensyn til eksistensen af et revanchistisk Rusland og de nye trusler i det danske nærområde.

Alternativet ville være at fortsætte med den paradoksale forsvarspolitik som nu, hvor forsvaret sender sine bedste soldater og materiel til lande som Afghanistan, samtidig med at den russiske bjørn igen rumsterer i vores baghave og klimaforandringerne ændrer Norden til igen at være en potentiel spændingszone. Udfordringerne fra den 3. verden er reelle nok, men vi kan ikke være begge steder.